

ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΤΟΥΣ 2006
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Κλάδος: **ΠΕ 02 ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ**

ΕΞΕΤΑΣΗ ΣΤΗ **ΔΕΥΤΕΡΗ** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
Κυριακή 28-1-2007

ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ (συντελεστής βαρύτητας 60%)

Να επιλέξετε **ένα μόνο από τα τρία μαθήματα** (Α. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Β. Νεοελληνική Γλώσσα και Νεοελληνική Λογοτεχνία, Γ. Ιστορία). Να απαντήσετε **και στα δύο (2) ισοδύναμα ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ** του μαθήματος που επιλέξατε. Για τις απαντήσεις σας να χρησιμοποιήσετε το ειδικό **ΤΕΤΡΑΔΙΟ**.

A. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

ΕΡΩΤΗΜΑ 1^ο:

Με βάση το χωρίο της *Οδύσσειας* που σας δίνεται (**παράθεμα 1** και μετάφρασή του, σελ. 2-3), να παρουσιάσετε σχέδιο διδασκαλίας «επί χάρτου» των 41 αυτών στίχων, το οποίο να περιλαμβάνει:

- α) τις κύριες ιδέες του συνόλου των στίχων αυτών, στις οποίες θα στηριχτεί η διδασκαλία·
- β) τίτλος του χωρίου, χωρισμό του σε μικρότερες ενότητες και πλαγιότιτλους γι' αυτές· και
- γ) διδακτικές οδηγίες για τη σύνταξη περίληψης.

ΕΡΩΤΗΜΑ 2^ο:

- α) Να συγκρίνετε την περί ηθικής αρετής αντίληψη που διατυπώνει ο Αριστοτέλης στο χωρίο των *Ηθικών Νικομαχείων* που σας δίνεται (**παράθεμα 2** και μετάφρασή του, σελ. 4-5) με την προ Αριστοτέλους άποψη περί αρετής, όπως αυτή προφαίνεται σε χωρία όπως αυτά της *Οδύσσειας* (**παράθεμα 3** και μετάφρασή του, σελ. 6) και του *Ολυμπιόνικου* (**παράθεμα 4** και μετάφρασή του, σελ. 6).
- β) Ποιες πολιτικές και παιδαγωγικές συνέπειες μπορούν να συναχθούν από την αριστοτελική σύλληψη της ηθικής αρετής και της τελείωσης αφενός του πολίτη και αφετέρου του νέου ανθρώπου ως μαθητή;

(παράθεμα 1: ΟΔΥΣΣΕΙΑ)

ἡ μὲν ἄρ' ὧς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη,
(320) ὄρνις δ' ὧς ἀνόπαια διέπτατο· τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ
θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ ἐ πατρὸς
μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἦσι νοήσας
θάμβησεν κατὰ θυμόν· οἴσατο γὰρ θεὸν εἶναι.
αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχετο ἰσόθεος φῶς.
(325) τοῖσι δ' ἀοιδὸς ἄειδε περικλυτός, οἳ δὲ σιωπῇ
ἦατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον ἄειδε
λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.
τοῦ δ' ὑπερωιόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν ἀοιδὴν
κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια·
(330) κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσετο οἷο δόμοιο,
οὐκ οἶη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὺ' ἔποντο.
ἡ δ' ὄτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο δῖα γυναικῶν,
στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο,
ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα·
(335) ἀμφίπολος δ' ἄρα οἳ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέστη.
δακρῦσασα δ' ἔπειτα προσηύδα θεῖον ἀοιδόν·
"Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτήρια οἶδας,
ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν ἀοιδοί·
τῶν ἔν γέ σφιν ἄειδε παρήμενος, οἳ δὲ σιωπῇ
(340) οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' ἀοιδῆς
λυγρῆς, ἣ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
τείρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ
ἄνδρός, τοῦ κλέος εὐρὸν καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος."
(345) τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
"μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονέεις ἐρήηρον ἀοιδόν
τέρπειν ὄππῃ οἳ νόσος ὄρνυται; οὐ νύ τ' ἀοιδοὶ
αἴτιοι, ἀλλὰ ποθι Ζεὺς αἴτιος, ὅς τε δίδωσιν
ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστω.
(350) τούτῳ δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον ἀείδειν
τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
ἢ τις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.
σοὶ δ' ἐπιτολμάτῳ κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν
οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἶος ἀπώλεσε νόστιμον ἦμαρ
(355) ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο.
ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
ἰστόν τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεςσι μελήσει
πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ."

(μετάφραση παραθέματος 1: ΟΔΥΣΣΕΙΑ)

Μίλησε, κι όπως τέλειωσε η θεά Αθηνά, τα μάτια λάμποντας, εχάθη:
(320) σαν το πουλί πετώντας, ξέφυγε από το άνοιγμα της στέγης·
εκείνου όμως την ψυχή την ενδυνάμωσε με θάρρος, ενίσχυσε και στέριωσε
τη μνήμη του πατέρα του, για να τον έχει συνεχώς στον νου του.
Αυτός καταλαβαίνοντας, έλαμψε ο νους του,
τον συνεπήρε θάμβος, ένιωσε πως θεός ήταν ο ξένος,
κι αυτόματα κινήθηκε προς τους μνηστήρες, ισόθεος άντρας.
(325) Τους τραγουδούσε ο φημισμένος αοιδός, κι εκείνοι
καθισμένοι τον ακούν με τη σιωπή τους· των Αχαιών τον νόστο
τραγουδούσε, πικρόν όπως τον όρισε τον γυρισμό τους απ' την Τροία
η Αθηνά Παλλάδα. Τότε
από το υπερώο ψηλά συνάκουσε το θείο τραγούδι, και την άγγιξε,
του Ικαρίου η κόρη, η Πηνελόπη, σκεπτική και φρόνιμη·
(330) από τον θάλαμό της κατεβαίνει την ψηλή του σκάλα·
δεν ήταν μόνη, τη συνόδευαν οι δυο της βάγιες.
Κι όταν κοντά με τους μνηστήρες βρέθηκε, η θεία γυναίκα,
στήθηκε στην κολόνα εκείνη που κρατεί στερεή τη στέγη,
τη λαμπερή μαντίλα της τραβώντας γύρω στα μάγουλά της.
(335) Κι ενώ πιστές οι ακόλουθες, δεξιά κι αριστερά, της παραστέκουν,
εκείνη δακρυσμένη μίλησε στον θεϊκό αοιδό:
"Φήμιε, το ξέρεις πως μπορείς να θέλγεις τους θνητούς
και μ' άλλα κατορθώματα μεγάλα, ανθρώπων και θεών,
των αοιδών τα γνώριμα τραγούδια·
ένα απ' αυτά παρακαθήμενος τραγούδησε, κι αυτοί ας πίνουν το κρασί τους
(340) σιωπηλοί· ετούτο μόνο το τραγούδι μην το συνεχίσεις,
θλιβερό κι αβάστακτο· σπαράζει την καρδιά μου
μες στα στήθη, αφότου με κατοίκησε πένθος μεγάλο κι αλησμόνητο.
Τέτοιο το πρόσωπο που εγώ ποθώ, και συνεχώς τη μνήμη μου πληγώνει
η μορφή του αντρός μου, με δόξα απέραντη, απλωμένη στην Ελλάδα
και μέσα στο Άργος."
(345) Της αντιμίλησε όμως ο γνωστικός Τηλέμαχος:
"Μητέρα μου, πώς θέλεις ν' αρνηθείς στον τιμημένο μας αοιδό
χαρά να δίνει μ' ό,τι βάζει ο νους του; Φταίχτες δεν είναι
οι αοιδοί· ο Δίας ίσως είναι ο αίτιος, που δίνει στους φιλόπονους
ανθρώπους ό,τι θελήσει εκείνος στον καθένα.
(350) Δεν πρέπει η αγανάκτηση σ' αυτόν να πέφτει,
που ψάλλει την κακή μοίρα των Δαναών. Ξέρεις,
οι άνθρωποι τιμούν και προτιμούν εκείνο το τραγούδι
που τους φαντάζει, ακούγοντας, το τελευταίο.
Θάρρος λοιπόν χρειάζεσαι και σφίξε την καρδιά σου να τ' ακούσεις·
δεν ήταν μόνος ο Οδυσσέας που χωρίστηκε στην Τροία
(355) από του νόστου του τη μέρα· κι άλλοι πολλοί, γενναίοι άντρες,
χάθηκαν και πάνε.
Αλλά καλύτερα να πας στην κάμαρή σου, με τα δικά σου έργα απασχολήσου,
τον αργαλειό, τη ρόκα· δίνε στις παρακóρες εντολές, για να δουλεύουν
με φροντίδα. Ο λόγος είναι μέλημα του αντρός, του καθενός,
και περισσότερο δικό μου· σ' αυτό το σπίτι είμαι εγώ ο κυβερνήτης".

(μτφρ. Δ.Ν. Μαρωνίτη)

(παράθεμα 2: ΗΘΙΚΑ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΑ)

Διττής δὴ τῆς ἀρετῆς οὕσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξήσιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλίνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθεῖ ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίξῃ τις ἄνω ῥιπτῶν, οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθεῖ. οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειούμενοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.

Ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κοιμιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν (ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν). τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιοῦντες μανθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρισταί. [1103b] οὕτω δὲ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι.

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἀμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθῆ φαύλης.

Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ κιθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί. ἀνάλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες.

Αριστοτέλους, Ηθικά Νικομάχεια 2. 1103a1-b10

(μετάφραση παραθέματος 2: ΗΘΙΚΑ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΑ)

Δύο είναι, όπως είδαμε, τα είδη της αρετής, η διανοητική και η ηθική. Η διανοητική αρετή χρωστάει και τη γένεση και την αύξησή της κατά κύριο λόγο στη διδασκαλία (γιαυτό και εκείνο που χρειάζεται γι' αυτήν είναι η πείρα και ο χρόνος), ενώ η ηθική αρετή είναι αποτέλεσμα του έθους (και το ίδιο της το όνομα, άλλωστε, μικρή μόνο διαφορά παρουσιάζει από τη λέξη έθος). Αυτό ακριβώς κάνει φανερό ότι καμιά ηθική αρετή δεν υπάρχει μέσα μας εκ φύσεως. Πραγματικά, δεν υπάρχει πράγμα εφοδιασμένο από τη φύση με κάποιες ιδιότητες, που να μπορείς να το συνηθίσεις να αποκτήσει άλλες ιδιότητες. Παράδειγμα η πέτρα: καμωμένη από τη φύση να πηγαίνει προς τα κάτω, δεν είναι δυνατό να συνηθίσει να πηγαίνει προς τα πάνω, έστω κι αν χιλιάδες φορές προσπαθήσει κανείς να της το μάθει πετώντας την και ξαναπετώντας την προς τα πάνω· ούτε η φωτιά μπορεί να συνηθίσει να πηγαίνει προς τα κάτω· γενικά δεν υπάρχει πράγμα καμωμένο από τη φύση να συμπεριφέρεται με έναν ορισμένο τρόπο που να μπορεί να συνηθίσει να συμπεριφέρεται με άλλον τρόπο. Συμπέρασμα: οι αρετές δεν υπάρχουν μέσα μας εκ φύσεως -ούτε όμως και είναι αντίθετη προς τη φύση μας η γένεσή τους μέσα μας: η φύση μάς έκανε επιδεκτικούς στις αρετές, τέλειοι όμως σ' αυτές γινόμαστε με τη διαδικασία του έθους.

Επίσης: Για καθετί που το έχουμε από τη φύση, πρώτα έχουμε τη δυνατότητά του να ενεργήσει· στην ενέργεια την ίδια φτάνουμε ύστερα (το πράγμα γίνεται φανερό στις αισθήσεις μας· πραγματικά, τις αισθήσεις της όρασης ή της ακοής δεν τις αποκτήσαμε έχοντας δει ή έχοντας ακούσει πολλές φορές, αλλά αντίθετα: έχοντάς τις τις χρησιμοποιήσαμε· δεν τις αποκτήσαμε με τη χρήση)· τις αρετές όμως τις αποκτούμε αφού πρώτα τις εφαρμόσουμε στην πράξη -όπως ακριβώς γίνεται και στις άλλες τέχνες· τα πράγματα δηλαδή που πρέπει πρώτα να τα μάθουμε προτού αρχίσουμε να τα κάνουμε, τα μαθαίνουμε κάνοντάς τα· π.χ. οικοδόμοι γίνονται χτίζοντας σπίτια, κιθαριστές παίζοντας κιθάρα· με τον ίδιο τρόπο γινόμαστε: δίκαιοι κάνοντας δίκαιες πράξεις, σώφρονες κάνοντας σώφρονες πράξεις, ανδρείοι κάνοντας ανδρείες πράξεις. Την επιβεβαίωση μας την προσφέρει και αυτό που γίνεται στις πολιτείες· πραγματικά, οι νομοθέτες κάνουν καλούς τους πολίτες τους ασκώντας τους να αποκτούν τις συγκεκριμένες συνήθειες -αυτή είναι η θέληση του κάθε νομοθέτη, και όσοι δεν τα καταφέρνουν σ' αυτό, δεν πετυχαίνουν στο έργο τους· σ' αυτό, άλλωστε, και διαφέρει τελικά το ένα πολίτευμα από το άλλο, το καλό από το λιγότερο καλό.

Επίσης: Η γένεση κάθε αρετής και η φθορά της έχουν την ίδια αρχή και γίνονται με τα ίδια μέσα -έτσι ακριβώς γίνεται και στις τέχνες: παίζοντας κιθάρα γίνονται και οι καλοί και οι κακοί κιθαριστές· το ίδιο και οι οικοδόμοι και όλοι οι άλλοι.

(μτφρ. Δ. Λυπουρλή)

(παράθεμα 3: ΟΔΥΣΣΕΙΑ)

αὐτοδίδακτος δ' εἰμί, θεὸς δέ μοι ἐν φρεσὶν οἴμας
παντοίας ἐνέφυσεν...

Οδύσσεια, στίχοι χ 347-348

(μετάφραση παραθέματος 3: ΟΔΥΣΣΕΙΑ)

Κι αν είμαι αυτοδίδακτος, κάποιος θεός εμπνέει μέσα μου
όσα τραγούδια τραγουδώ...

(μτφρ. Δ.Ν. Μαρωνίτη)

(παράθεμα 4: ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΟΣ)

τὸ δὲ φυᾶ κράτιστον ἅπαν· πολλοὶ δὲ διδασκταῖς
ἀνθρώπων ἀρεταῖς κλέος
ᾔρουσαν ἀρέσθαι·
ἄνευ δὲ θεοῦ, σεσιγαμένον
οὐ σκαιότερον χρῆμ' ἕκαστον.

Πινδάρου, Ολυμπιονίκος ΙΧ.100 κ.ε.

(μετάφραση παραθέματος 4: ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΟΣ)

Τα φυσικά τα δώρα είναι επαρκή. Είναι το παν αυτά.
Ωστόσο συχνά οι θνητοί θα ισχυριστούν
Ότι κατέκτησαν τη δόξα από ικανότητες
Που οφείλονται στη γνώση και στην άσκηση.
Η αξιοσύνη που ο θεός δεν ενισχύει...
Ας σιωπήσουμε ωστόσο.

(μτφρ. Λαζανά)

B. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΡΩΤΗΜΑ 1^ο:

*Εις τον Θεόκριτο παραπονιούνταν
μια μέρα ο νέος ποιητής Ευμένης·
«Τώρα δυο χρόνια πέρασαν που γράφω
κι ένα ειδύλλιο έκαμα μονάχα.
Το μόνον άρτιόν μου έργον είναι.
Αλίμονον, είν' υψηλή το βλέπω,
πολύ υψηλή της Ποιήσεως η σκάλα·
κι απ' το σκαλί το πρώτο εδώ που είμαι
ποτέ δεν θ' ανεβώ ο δυστυχισμένος.»
Είπ' ο Θεόκριτος· «Αυτά τα λόγια
ανάρμοστα και βλασφημίες είναι.
Κι αν είσαι στο σκαλί το πρώτο, πρέπει
να'σαι υπερήφανος κι ευτυχισμένος.
Εδώ που έφθασες, λίγο δεν είναι·
τόσο που έκαμες, μεγάλη δόξα.
Κι αυτό ακόμη το σκαλί το πρώτο
πολύ από τον κοινό τον κόσμο απέχει.
Εις το σκαλί για να πατήσεις τούτο
πρέπει με το δικαίωμά σου να'σαι
πολίτης εις των ιδεών την πόλι.
Και δύσκολο στην πόλι εκείνην είναι
και σπάνιο να σε πολιτογραφήσουν.
Στην αγορά της βρίσκεις Νομοθέτας
που δεν γελά κανένας τυχοδιώκτης.
Εδώ που έφθασες, λίγο δεν είναι·
τόσο που έκαμες, μεγάλη δόξα».*

Κ. Π. Καβάφη, «Το πρώτο σκαλί»

Προκειμένου να διδάξετε το παραπάνω ποίημα του Κ. Π. Καβάφη στην Α΄ τάξη Ενιαίου Λυκείου:

- α)** να συνθέσετε σχέδιο διδασκαλίας σε μορφή δοκιμίου που να περιέχει: εισαγωγή- παρουσίαση, στοχοθεσία, επεξεργασία, ερμηνευτική προσέγγιση με εστίαση σε εκφραστικούς τρόπους, χωρία και λέξεις του κειμένου.
- β)** να συντάξετε κριτήριο (test) με τέσσερις (4) ερωτήσεις διαβαθμισμένης δυσκολίας, με το οποίο αφενός θα ελέγξετε αν επιτεύχθηκαν οι στόχοι της διδασκαλίας σας και αφετέρου θα αξιολογήσετε τους μαθητές σας.

ΕΡΩΤΗΜΑ 2^ο:

Να αξιοποιήσετε διδακτικά το παρακάτω απόσπασμα (του Μάριου Πλωρίτη) για να δείξετε στους μαθητές της Γ΄ τάξης Ενιαίου Λυκείου τους τρόπους και τα μέσα πειθούς που επιστρατεύει σε αυτό ο συγγραφέας:

«Μόνο μικρόψυχοι και μικρόνοες μπορεί να επιχαίρουν για το απαίσιο τρομοκρατικό χτύπημα της 11/9/2001, αλλά και να μην αναλογίζονται τις τρομακτικές επιπτώσεις που θα έχει σ' όλο τον πλανήτη μας. Όσα αδικήματα κι αν έχουν διαπράξει οι ΗΠΑ (κι έχουν διαπράξει πολλά), τίποτα δεν «δικαιώνει» την ομαδική σφαγή χιλιάδων ανθρώπων που, αυτοί, δεν αποτελούν «σύμβολα πολιτικής, οικονομικής, στρατιωτικής ισχύος μιας υπερδύναμης», αλλά απλούς άφταιγους πολίτες του καθημερινού μόχθου. Βέβαια, δεν είναι η πρώτη φορά που αθώοι άμαχοι γίνονται θύματα πολεμικών ή άλλων συγκρούσεων και οι ΗΠΑ δεν είναι άμοιρες τέτοιων ευθυνών. Αλλά κάθε φορά, ο μαζικός αφανισμός ανυπεράσπιστων ανθρώπων, όποιοι κι αν είναι, από όποιους κι αν είναι, όχι μόνο αποτροπιασμό και φρίκη και οργή προκαλεί, αλλά και αποτελεί αναίρεση (με τη διπλή έννοια: φόνος και ακύρωση) της ανθρωπίνης ιδιότητας».

Μάριος Πλωρίτης

Γ. ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΡΩΤΗΜΑ 1^ο:

Πρόκειται να διδάξετε σε μαθητές της Α΄ γυμνασίου την οργάνωση της Δηλιακής Συμμαχίας με βάση το ακόλουθο παράθεμα του Θουκυδίδη:

Οι Αθηναίοι ανέλαβαν, έτσι, την αρχηγία με τη θέληση των συμμάχων εξαιτίας της έχθρας τους εναντίον του Πausανία. Όρισαν ποιοι από τους συμμάχους έπρεπε να συνεισφέρουν χρήματα και ποιοι να προμηθεύουν πλοία για την αντιμετώπιση των βαρβάρων. Διότι πρόφασή τους ήταν να λεηλατήσουν τις κτήσεις του Βασιλέα, ως αντίποινα για τα όσα είχαν πάθει. Για πρώτη φορά, τότε, οι Αθηναίοι διόρισαν ελληνοταμίεις οι οποίοι εισέπρατταν το φόρο. Έτσι ονομάσθηκε τότε η εισφορά... το ταμείο εγκαταστάθηκε στη Δήλο και οι συνελεύσεις της συμμαχίας γίνονταν στο ναό.

(Θουκ. Α.96)

- α)** Να παρουσιάσετε ένα σύντομο διάγραμμα διδασκαλίας που θα περιλαμβάνει: προετοιμασία, προσπέλαση, εμπέδωση.
- β)** Αναθέτετε στους μαθητές σας να εκπονήσουν εργασία με θέμα την ιδιαιτερότητα της Δηλιακής Συμμαχίας, όπως αυτή προκύπτει από το παράθεμα του Θουκυδίδη. Σε ποιους άξονες θα κινηθείτε; Να καθορίσετε το γενικότερο πλαίσιο και τα κριτήρια αξιολόγησης των εργασιών.

ΕΡΩΤΗΜΑ 2^ο:

Διδάσκετε σε μαθητές του λυκείου την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους της Δ΄ Σταυροφορίας, εστιάζοντας, με βάση τα παρακάτω τέσσερα παραθέματα (σελ. 9), στον αντίκτυπο που αυτή είχε σε σύγχρονους του γεγονότος και μεταγενέστερους συγγραφείς:

(παράθεμα 1)

Οι Λατίνοι, «με αλαζονικό νου, υψωμένο φρύδι και παρειές νεάζουσες διαρκώς ξυρισμένες, πομπώδες βλέμμα, άπληστες σιαγόνες, σκληρή βούληση, αυτοί που έφεραν στον ώμο τους το σταυρό, ορκίσθηκαν πολλές φορές σ' αυτόν το σταυρό ότι θα περάσουν αναίμακτα από τις Χριστιανικές χώρες και ότι θα σηκώσουν τα όπλα κατά των Σαρακηνών, αλλά αποδείχθηκαν μυθοποιοί ποδοπατώντας το σταυρό με το σταυρό στα νώτα τους».

Νικήτας Χωνιάτης, «Χρονική Διήγησις»

(παράθεμα 2)

Ο ιστορικός των Σταυροφοριών, Άγγλος **Στίβεν Ράνσιμαν** χαρακτηρίζει τον όρο Σταυροφορία ως «βρόμικη» λέξη.

(παράθεμα 3)

Ο ποιητής **Γιώργος Σεφέρης** χαρακτηρίζει την Άλωση πρωτοφανή «τραγωδία», απόρροια «τυφλής κίνησης των ανθρώπινων παθών, σημείο καταστροφής» που σημάδεψε τις σχέσεις Ανατολής-Δύσης.

(παράθεμα 4)

Ο Ιταλός συγγραφέας **Ουμπέρτο Έκο**, στο ιστορικό μυθιστόρημά του *Μπαουντολίνο*, βασίζεται στο ιστορικό έργο του Νικήτα Χωνιάτη (βλ. παράθεμα 1), αποδεχόμενος προφανώς τη μαρτυρία του ως ορθή.

- α) Να παρουσιάσετε ένα σύντομο διάγραμμα διδασκαλίας που θα περιλαμβάνει: προετοιμασία, προσπέλαση, εμπέδωση.
- β) Αναθέτετε στους μαθητές σας να εκπονήσουν γραπτή εργασία. Να καθορίσετε το γενικότερο πλαίσιο και τα επιμέρους θέματα, καθώς και τα κριτήρια αξιολόγησης των εργασιών.